

Posudek vedoucí práce

Hintnausová, Marie. 2021. ***Prenatální a perinatální ztráta v síti českých institucí***. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Antropologická studia.

Vedoucí: Markéta Zandlová, Ph.D.

Oponent: Jaroslav Klepal, Ph.D.

Marie Hintnausová se ve své diplomové práci ***Prenatální a perinatální ztráta v síti českých institucí*** věnuje kontextům a pozadí zkušenosti ztráty dítěte během těhotenství nebo těsně po porodu. Ve svém etnografickém výzkumu akcentuje společenské, institucionální, medicínské a politicko-historické rámce, v nichž se tato ztráta odehrává a v nichž ji pak prožívají, chápou a zpracovávají ti, jichž se týká.

Mariinu diplomovou práci považuji v mnoha ohledech za unikátní. Je unikátní tématem, které je náročné a bolestivé a není běžné, aby se studující magisterského studia tak obtížným tématům vystavovali. Je unikátní formou, neboť nejen že nemá tradiční strukturu absolventských prací (úvod – teorie – metoda – reflexivita a etika – analýza – závěr) a tyto části naopak ústrojně propojuje, ale nabízí i netradiční grafickou úpravu: autorka vkládá do textu primární data v podobě graficky odlišených polí, které představují jakýsi souběžný příběh, komunikující s analytickým výkladem. Tak se dostává čtenářce a čtenáři prostor pro jejich vlastní práci s textem. Unikátní je též autorčina pokora vůči tématu i všem lidem, kteří se na výzkumu podíleli; šířka i hloubka teoretického vhledu, který Marie v práci jednoznačně prokazuje; kultivovaný jazyk, místy pregnantně expertní, jindy poetický a emotivní. Práce navíc ohledává nejen vlastní problematiku prenatální a perinatální ztráty, ale též možnosti etnograficky toto téma uchopit a reprezentovat prostřednictvím textu.

Pedagogická spolupráce na vzniku práce pro mne byla také jedinečnou zkušeností: moje pozice „vedoucí“ v tomto případě neznamena „vedení“, ale opravdový kolegiální dialog. Nepochybuji, že tato diplomová práce pro mne bude jednou z těch naprosto nezapomenutelných – nejen kvůli tématu a kvalitě zpracování, ale i díky osobitosti její autorky.

Práce se stále pohybuje v dynamickém napětí mezi osobním (intimní popisy zkušeností, zážitků, pocitů či dilemat jednotlivých žen) a obecným (fungování institucí, státu, lékařské vědy atd.). Tento pohyb umožnil pojednat témata, překračující přímou terénní zkušenost – například kapitola „Hranice a definice“ se zabývá mimo jiné tématem embryologie, autorka nás provází historií embryologického bádání, abychom spolu s ní nahlédli nesamozřejmost a nejasnost hranic počátku a konce života, embrya a plodu (potažmo zárodku a „dítěte“), potratu a porodu, matky a dítěte atd. Mám za to, že tato kapitola vystihuje jedno z nejpodstatnějších sdělení práce: napětí mezi *jednoznačností* mateřského (rodičovského) prožitku ztráty nenarozeného dítěte - a absolutní *nejednoznačností* jeho statusu z pohledu vědy, práva, státu a dokonce i náboženství. Této *nejednoznačnosti* navzdory ale vědci,

právníci, zástupci státu i církvi očekávají nebo vyžadují od žen (rodičů) řadu zcela jasných, *jednoznačných* rozhodnutí – na která jsou ženy (rodiče) jen stěží připraveny, a to i přes onu *jednoznačnost* samotné zkušenosti ztráty. Výsledkem tohoto napětí a kontradikcí, které z něj plynou, je absence skutečné a funkční podpory ze strany státu - a na straně žen často pocity nejistoty, nepochopení, přehlížení nebo znevážení. Marii se podařilo tuto složitou a mnohvrstevnou dynamiku odhalit a interpretovat, čímž snad pootevřela dveře k hledání cest, jak vytvářet prostředí, v němž by byla prenatalní a perinatální ztráta pro rodiče lépe zpracovatelná.

Marie Hintnausová pracuje velice analyticky, propojuje odbornou literaturu s primárními prameny, daty z rozhovorů, z médií a dalších zdrojů. Zde vidím asi jedinou drobnou slabinu textu: ačkoli je rozhodně dáno aktérkám výzkumu dost prostoru pro jejich hlas, což bylo ostatně důležitým autorčiným cílem, v celku diplomové práce se jakoby „ztrácí“ terén, který je „převálcován“ hutným teoretickým analytickým výkladem. Tento dojem posilují hlavně poslední kapitoly práce a Závěr, o poznání stručnější a méně propracované než kapitoly na počátku textu. Nejde o to, že bychom se nekonfrontovali s bolestí, zmatkem, nadějí, odvahou nebo silou žen, s nimiž vedla Marie své rozhovory, to jistě ano. Citace rozhovorů a online zdrojů jsou v tomto ohledu velice přesvědčivé. Ale celek výzkumné situace, který jsem výše nazvala „terénem“, je rozmlžený, málo hmatatelný. Celkově v práci vlastně nenalzáme autorčinu deskripci, která v jiných absolventských pracích mnohdy nepřiměřeně převažuje – zde je jí možná naopak trochu málo. Vysvětlení spatřuji v covidové situaci, která Marii neumožnila dělat klasický terénní výzkum přímo v prostředí, kde se „příběhy“ jejího výzkumu odehrávaly a odehrávají.

Tato poznámka pro mne nic nemění na tom, že práce Marie Hintnausové nabízí detailní a citlivý, interpretačně přesvědčivý, analyticky propracovaný a eticky důvěryhodný vhled do situace českých žen a jejich rodin, které prožívají prenatalní nebo perinatální ztrátu svého dítěte. Považuji práci za vynikající a doufám, že se autorka rozhodne ji zúročit v podobě odborného článku. Po formální stránce nemám žádné připomínky.

Práci tedy doporučuji s velkou radostí k obhajobě a navrhuji hodnotit jako **výbornou**.

V Brandýse nad Labem

Markéta Zandlová

1.9.2021